JOURNAL OF EDUCATION AND INNOVATION

Journal of Education and Innovation
Vol. 27, No. 4, October – December 2025, pp. 255-269
ISSN: 3027-7019 (Online), DOI: 10.71185/jeiejournals.v27i4.281380

Research Article

DEVELOPMENT OF A SOCIAL COMPARISON MEASUREMENT INSTRUMENT FOR SECONDARY SCHOOL STUDENTS

การพัฒนาเครื่องมือวัดการเปรียบเทียบทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

Received: February 7, 2025 **Revised:** April 1, 2025 **Accepted:** April 2, 2025

Wiparat Orantichachat[1*] Kajohnkiat Eiamsa-ard[2] Suphakorn Chawankit[3] Piya Thongma[4]
Watcharasak Sudla[5] and Laphatphitcha Surawatakul[6]
วิภารัตน์ โอฬารทิชาชาต[1*] ขจรเกียรติ เอี่ยมสะอาด[2] ศุภกร ชวาลกิจ[3]
ปิยะ ทองมา[4] วัชรศักดิ์ สุดหล้า[5] และลภัสพิชชา สุรวาทกุล[6]

[1-6]Faculty of Education, Chulalongkorn University
[1-6]คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*Corresponding Author, E-mail: oran.wiparat@gmail.com

Abstract

This research aimed to develop an instrument for measuring social comparison among high school students. The research sample consisted of students from secondary schools under the Office of the Secondary Educational Service Area in Bangkok, selected using stratified random sampling. A total of 216 students participated. The results revealed that the social comparison measurement tool comprised 20 items, utilizing a 5-point Multidimensional Within-item rating scale. Each item had an I-CVI value between .75 - 1, and the S-CVI value was .95. The instrument of social comparison consists of two dimensions. The first dimension consists of three components including ability comparison, body image comparison, and lifestyle comparison. The second dimension consists of two components: upward comparison and downward comparison. The omega coefficient for the ability comparison was .86, for the body image comparison was .93, for the lifestyle comparison was .91, for upward comparison .88, and for downward comparison .93. And the examination of construct validity revealed that the social comparison measurement model showed a good fit to the empirical data (χ^2 (124, N=198) = 140, p = .14, CFI = .99, TLI = .99, $SRMR$ = .04, $RMSEA$ = .03).

Keywords: Social Comparison, Multidimensional Within-Item, High School Student

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาและและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัดการเปรียบเทียบทางสังคม ตัวอย่างวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2566 จำนวน 216 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบวัดการเปรียบเทียบทางสังคมซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยอิงแนวคิดของการวัดแบบพหุมิติภายในข้อคำถาม (Multidimensional Within-item) ผลการวิจัยพบว่า แบบวัดการเปรียบเทียบทางสังคมของนักเรียนประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ เป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ แบบพหุมิติภายในข้อคำถาม (5-point Multidimensional Within-item rating scale) ข้อคำถามแต่ละรายการมีค่า I-CVI อยู่ระหว่าง .75 – 1 และมีค่า S-CVI คือ .95 แบบวัดฉบับนี้แบ่งองค์ประกอบตามมิติขององค์ประกอบเป็น 2 มิติ มิติแรกแบ่งได้ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การเปรียบเทียบความสามารถ การเปรียบเทียบรูปร่างหน้าตา และการการเปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินชีวิต มิติที่ 2 แบ่งได้ 2 องค์ประกอบ ได้แก่ การเปรียบเทียบตนเองกับผู้ที่เหนือกว่า และ การเปรียบเทียบตนเองกับผู้ที่ด้อยกว่า ค่าสัมประสิทธิ์โอเมกาองค์ประกอบการเปรียบเทียบความสามารถ เท่ากับ .86 การเปรียบเทียบรูปร่างหน้าตา เท่ากับ .93 การเปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินชีวิต เท่ากับ .91 การเปรียบเทียบตนเองกับผู้ที่เหนือกว่า เท่ากับ 88 การเปรียบเทียบตนเองกับผู้ที่ด้อยกว่า เท่ากับ .93 และผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างพบว่าโมเดลการวัดการเปรียบเทียบทางสังคมมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (χ^2 (124, N=198) = 140, p = .14, *CFI* = .99, *TLI* = .99, *SRMR* = .04, *RMSEA* = .03)

คำสำคัญ: การเปรียบเทียบทางสังคม การวัดแบบพหุมิติภายในข้อคำถาม นักเรียนระดับมัธยมศึกษา

บทนำ (Introduction)

การเปรียบเทียบทางสังคมมีความสำคัญอย่างมากในการเสริมสร้างความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ โดยเป็นกระบวนการที่บุคคลใช้ในการประเมินความสามารถหรือลักษณะต่าง ๆ ของตนเอง โดยการเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นในสถานการณ์ที่ไม่มีเกณฑ์มาตรฐานอย่างชัดเจน (Festinger, 1954) กระบวนการนี้ช่วยให้บุคคลเห็นภาพรวมของสังคมที่หลากหลายได้ดีขึ้น การเปรียบเทียบช่วยให้เข้าใจถึงความแตกต่างและความคล้ายคลึงกันของวัฒนธรรม ปรัชญา และสภาพความเป็นอยู่ของบุคคลแต่ละคนในสังคมต่าง ๆ (Jones & Lee, 2020) การเปรียบเทียบทางสังคมมีลักษณะการแข่งขันและการตัดสินว่าใครเหนือกว่าใคร โดยเน้นการประเมินว่าตนเองทำได้ดีเพียงใดเมื่อเทียบกับผู้อื่น (Yang et al., 2018) หากบุคคลรู้สึกว่าตนด้อยกว่าผู้อื่น จะพยายามปรับปรุงหรือพัฒนาตนเอง โดยวิธีแก้ไขมักเป็นการพัฒนาความสามารถของตนเองผ่านกระบวนการที่ไม่เกี่ยวข้องกับสังคม เช่น การฝึกฝน (Festinger, 1954) ในแง่บวก การเปรียบเทียบทางสังคมแบบแข่งขันมีแนวโน้มกระตุ้นให้บุคคลมีผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น (Muller & Butera, 2007) แต่ในแง่ลบ อาจส่งผลกระทบด้านลบต่อสุขภาพจิตใจและความพึงพอใจในชีวิตของบุคคลนั้นได้ด้วย (Muller & Butera, 2007)

มีผู้ให้คำนิยามการเปรียบเทียบทางสังคมอย่างหลากหลาย โดยส่วนใหญ่นิยามว่าเป็นแนวโน้มของบุคคลที่จะนำผู้อื่นเป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบ ไม่ว่าจะเป็นด้านความสำเร็จ ฐานะ หรือบุคคลที่มีความแตกต่างจากตนเองมาเปรียบเทียบกับตนเองในปัจจุบัน (Haferkamp & Krämer, 2011; Kalogeraki & Georgakakis, 2022; Yang, 2016) การเปรียบเทียบนี้ใช้ความแตกต่างของบุคคลเพื่อช่วยในการประเมินตนเอง เพื่อให้สามารถตีความความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่นด้วยความรู้สึกพื้นฐานของศักยภาพในความรู้ ความสามารถ และทักษะที่คล้ายคลึงกัน (Waltré et al., 2023) นอกจากนี้การเปรียบเทียบทางสังคมยังเป็นกลไกพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินประสบการณ์และพฤติกรรมของผู้คน การเปรียบเทียบเหล่านี้ช่วยให้เรากำหนดศักยภาพและสถานภาพทางสังคม ส่งผลต่อการเติมเต็มความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นความต้องการเป็นที่ยอมรับ (Need for belonging) หรือความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-esteem) (Haferkamp & Krämer, 2011) นิยามการเปรียบเทียบทางสังคม

จึงสรุปได้ว่า เป็นกระบวนการทางความคิดที่นักเรียนประเมินและตัดสินความสามารถ ทักษะ ความคิด หรือลักษณะอื่น ๆ ของตนเอง โดยใช้ผู้อื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันเป็นมาตรฐานในการเปรียบเทียบ ตลอดจนปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น โดยสามารถวัดจากการเปรียบเทียบด้านความสามารถ รูปร่างหน้าตา และรูปแบบการดำเนินชีวิต

จากการศึกษาองค์ประกอบของการเปรียบเทียบทางสังคมพบว่า มีการศึกษาองค์ประกอบที่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถแบ่งองค์ประกอบและวิธีการวัดในองค์ประกอบที่ต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาใน 2 มิติ โดยในมิติแรกจะพบว่ามีองค์ประกอบของการเปรียบเทียบทางสังคมในหลากหลายแนวทาง ทั้งนี้ผู้วิจัยทำการคัดเลือกองค์ประกอบได้เป็น 3 องค์ประกอบ ซึ่งครอบคลุมกับมิติในบริบทของนักเรียนในยุคดิจิทัลซึ่งจะช่วยให้สามารถเข้าใจบริบทของการเปรียบเทียบทางสังคมของนักเรียนได้อย่างลึกซึ้งและรอบด้าน ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ การเปรียบเทียบความสามารถ (Ability) การเปรียบเทียบรูปร่างหน้าตา (Body image) และการเปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินชีวิต (Lifestyle)

ในมิติที่สองของการเปรียบเทียบทางสังคม ปัจจุบันการเปรียบเทียบทางสังคมถือเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่มีการเข้าถึงข้อมูลและภาพลักษณ์ของแต่ละบุคคลได้อย่างรวดเร็วผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Mude & Undale, 2024) กระบวนการเปรียบเทียบนี้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทัศนคติและพฤติกรรมของนักเรียน ซึ่งเป็นช่วงวัยที่กำลังอยู่ในกระบวนการสร้างอัตลักษณ์และความเชื่อมั่นในตนเอง การเปรียบเทียบทางสังคมซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นสองลักษณะ คือ การเปรียบเทียบกับบุคคลที่ดีกว่าและ การเปรียบเทียบกับบุคคลที่ด้อยกว่า โดยการเปรียบเทียบกับบุคคลที่ด้อยกว่า (Downward) สามารถมีผลเชิงบวก เช่น ช่วยจูงใจและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน โดยเฉพาะสำหรับคนที่ชอบเปิดเผย (Dong & Shu, 2023) บนแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย เช่น Facebook การเปรียบเทียบแบบนี้สามารถช่วยพนักงานที่ถูกกีดกันรับมือกับภัยคุกคามในการทำงาน โดยกระตุ้นความรู้สึกเห็นอกเห็นใจและลดความไม่สบายใจ ซึ่งมีผลแตกต่างกันตามเพศ (Liu et al., 2022) นอกจากนี้ การเปรียบเทียบทางสังคมยังสามารถเพิ่มระดับความรู้สึกซาบซึ้งและตระหนักรู้คุณค่าของตนเอง (Self-appreciation) ของวัยรุ่นและลดอารมณ์เชิงลบ โดยมีผลต่อการรับรู้คุณค่าแห่งตน (Self-worth) (Rose et al., 2022; Meier & Johnson, 2022) การเปรียบเทียบตนเองกับบุคคลที่เหนือกว่า (Upward) การวิจัยระบุว่าการมีส่วนร่วมในการเปรียบเทียบทางสังคมกับบุคคลที่เหนือกว่าส่งผลต่อการตัดสินใจ นอกจากนี้ยังสามารถนำไปสู่การประเมินตนเองและอารมณ์เชิงลบ ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ ความเป็นอยู่ สุขภาพจิต และความภาคภูมิใจในตนเอง (Zhao, 2023) นอกจากนี้ในบริบทของพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัล การเปรียบเทียบทางสังคมกับบุคคลที่ดีกว่าบนเว็บไซต์สามารถเพิ่มแนวโน้มในการพัฒนาตนเองให้เท่าเทียบกับบุคคลนั้น ๆ (Ling et al., 2023) โดยรวมแล้วการเปรียบเทียบทางสังคมกับบุคคลที่เหนือกว่าส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม อารมณ์ และกระบวนการตัดสินใจ โดยเน้นย้ำถึงความสำคัญของการเปรียบเทียบในด้านจิตวิทยาต่าง ๆ (McCombs et al., 2023; Wang et al., 2023;)

การเปรียบเทียบทางสังคมเป็นกระบวนการที่บุคคลเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่นในแง่มุมต่าง ๆ เช่น ความสามารถ สถานะ หรือ คุณลักษณะต่าง ๆ เพื่อประเมินตนเอง โดยฉพาะนักเรียนที่อยู่ในช่วงชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งการเปรียบเทียบทางสังคมถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยให้นักเรียนเข้าใจตนเอง ซึ่งส่งผลให้นักเรียนสามารถสร้างอัตลักษณ์และกำหนดเป้าหมายในอนาคตได้ แต่ในขณะเดียว ถ้าหากนักเรียนไม่ได้รับการฝึกฝนในเรื่องการเปรียบเทียบทางสังคม อาจนำไปสู่ปัญหาในด้านสุขภาพจิตได้ เช่น ความวิตกกังวลหรือความเชื่อมั่นในตนเองต่ำ (Vogel et. al, 2014) การศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบทางสังคมที่ผ่านมา การเปรียบเทียบทางสังคมส่วนมากจะเป็นงานวิจัยเชิงทดลองและเชิงสำรวจ ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแบบวัดการเปรียบเทียบทางสังคมยังมีน้อย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแบบวัดการเปรียบเทียบทางสังคมในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ระหว่างปี 2557-2567 พบว่างานวิจัยที่พัฒนาแบบวัดการเปรียบเทียบทางสังคมที่สอดคล้องกับบริบททางการศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษายังพบได้น้อย โดยงานวิจัยส่วนใหญ่มีองค์ประกอบของการเปรียบเทียบทางสังคมที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับบริบทการวิจัย แต่ละงานวิจัยมีประเด็น

การเปรียบเทียบที่ชัดเจน เช่น การเปรียบเทียบด้านรูปร่างหน้าตาหรือความเป็นอยู่ที่ดี (Choi et al., 2024; Morina et al., 2024) หรือบางงานวิจัยพัฒนาแบบวัดการเปรียบเทียบทางสังคมสำหรับเพศหญิงที่มีภาวะมีบุตรยาก (Mubashir & Batool, 2019) และจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าการเปรียบเทียบทางสังคมนอกจากจะมีมิติหรือองค์ประกอบของการเปรียบเทียบแล้ว ยังมีทิศทางของการเปรียบเทียบ ได้แก่ การเปรียบเทียบกับบุคคลที่ดีกว่าและการเปรียบเทียบกับบุคคลที่ด้อยกว่า แต่งานวิจัยส่วนใหญ่ในปัจจุบันยังขาดการนำทิศทางของการเปรียบเทียบทางสังคมดังกล่าวมาเป็นหลักในการพัฒนาแบบวัด

ความเป็นมาและผลจากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาดังกล่าวข้างต้น งานวิจัยนี้จึงมีจุดมุ่งหมาย คือ เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัดการเปรียบเทียบทางสังคมโดยใช้ Multidimensional Within-item และเพื่อให้ได้แบบวัดที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับบริบทการเปรียบเทียบทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา และให้สารสนเทศที่สำคัญขององค์ประกอบและทิศทางของการเปรียบเทียบทางสังคม เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ (Objectives)

เพื่อพัฒนาและและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัดการเปรียบเทียบทางสังคม

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

งานวิจัยนี้เป็นการพัฒนาเครื่องมือวัดการเปรียบเทียบทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ เป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ แบบพหุมิติภายในข้อคำถาม (5-point Multidimensional Within-item rating scale) ผู้วิจัยคัดเลือกองค์ประกอบของการเปรียบเทียบทางสังคมตามแนวคิดของ Wheeler and Miyake (1992); Schneider and Schupp (2011); Myers et al. (2012); Schaefer & Thompson (2018) และ Rajagopal (2024) ที่สอดคล้องกับบริบทของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาและรวมองค์ประกอบที่คล้ายคลึงกันเข้าด้วยกัน จึงสามารถแบ่งองค์ประกอบตามมิติขององค์ประกอบเป็น 2 มิติ มิติแรกคือองค์ประกอบของการเปรียบเทียบทางสังคม แบ่งได้ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การเปรียบเทียบความสามารถ การเปรียบเทียบรูปร่างหน้าตา และการการเปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินชีวิต มิติที่ 2 แบ่งได้ 2 องค์ประกอบ ได้แก่ การเปรียบเทียบตนเองกับผู้ที่เหนือกว่า และ การเปรียบเทียบตนเองกับผู้ที่ด้อยกว่า จึงสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดัง Figure 1

Figure 1

Conceptual framework for developing a social comparison measurement instrument for secondary school students

กรอบแนวคิดของการพัฒนาเครื่องมือวัดการเปรียบเทียบทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

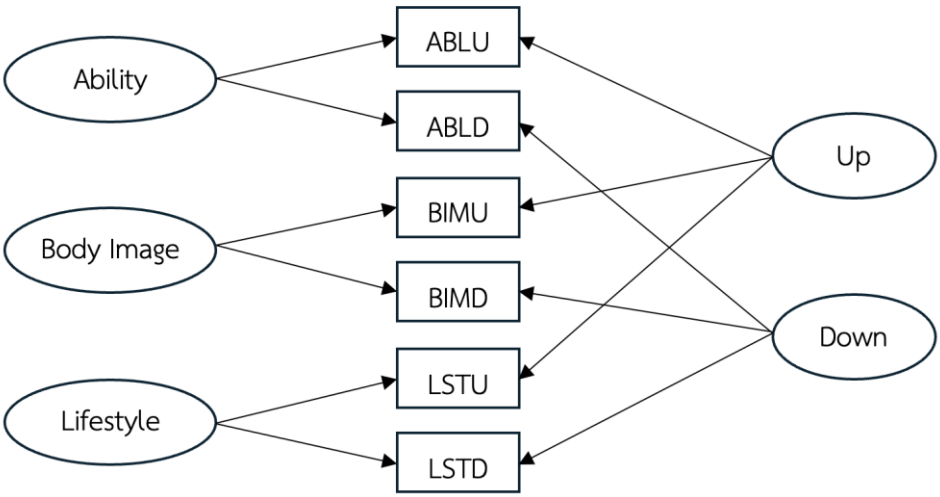

หมายเหตุ ABLU : การเปรียบเทียบความสามารถกับผู้ที่เหนือกว่า ABLD : การเปรียบเทียบความสามารถกับผู้ที่ด้อยกว่า
BIMU : การเปรียบเทียบรูปร่างหน้าตากับผู้ที่เหนือกว่า BIMD : การเปรียบเทียบรูปร่างหน้าตากับผู้ที่ด้อยกว่า
LSTU : การเปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินชีวิตกับผู้ที่เหนือกว่า
LSTU : การเปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินชีวิตกับผู้ที่ด้อยกว่า

วิธีดำเนินการวิจัย (Methodology)

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research methodology) ในรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Exploratory research) โดยมีรายละเอียดของวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ผู้เข้าร่วมการวิจัย

ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2566

ตัวอย่างวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2566 โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างตามการวิเคราะห์ข้อมูลคือการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโดยใช้วิธีการของ Preacher and Coffman (2006) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (Alpha) เท่ากับ .05 ค่า RMSEA ที่เป็นสมมติฐานศูนย์ (Null RMSEA) เท่ากับ .05 และค่า RMSEA ที่เป็นสมมติฐานทางเลือก (Alternative RMSEA) เท่ากับ .08 ค่าอิทธิพลที่ต้องการ (Desired power) เท่ากับ .80 และค่าองศาอิสระ (Degrees of freedom) เท่ากับ 21 ได้ขนาดตัวอย่าง จำนวน 216 คน และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น โดยสุ่มจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 และ เขต 2 เขตละ 6 โรงเรียน จำแนกเป็นโรงเรียนขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ จำนวนนักเรียนแต่ละโรงเรียนเท่า ๆ กันจำนวน 18 คน รวมทั้งหมด 216 คน

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบวัดการเปรียบเทียบทางสังคมซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยอิงแนวคิดของการวัดแบบพหุมิติภายในข้อคำถาม (Multidimensional Within-item) รายละเอียดขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย มีดังนี้ เครื่องมือที่ใช้

ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบวัดการเปรียบเทียบทางสังคมซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยอิงแนวคิดของการวัดแบบพหุมิติภายในข้อคำถาม (Multidimensional Within-item) รายละเอียดขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัยมีดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบทางสังคม รวมทั้งศึกษาองค์ประกอบในการวัด เพื่อกำหนดแนวทางการสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยศึกษาและกำหนดองค์ประกอบของการเปรียบเทียบทางสังคม จากการศึกษาพบว่า มีการกำหนดองค์ประกอบที่แตกต่างกัน โดยผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์และนำเสนอองค์ประกอบของการเปรียบทางสังคมใน 2 มิติ มิติที่ 1 ได้เป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การเปรียบเทียบความสามารถ (Ability) การเปรียบเทียบรูปร่างหน้าตา (Body image) และการเปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินชีวิต (Lifestyle) และมิติที่ 2 ได้เป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ การเปรียบเทียบตนเองกับผู้ที่เหนือกว่า (Upward) การเปรียบเทียบตนเองกับผู้ที่ด้อยกว่า (Downward)

3. ร่างแบบวัดการเปรียบเทียบทางสังคมโดยกำหนดข้อคำถามมีลักษณะมาตรประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ โดยจำแนกเป็นการเปรียบเทียบความสามารถ (Ability) 6 ข้อ การเปรียบเทียบรูปร่างหน้าตา (Body image) 6 ข้อ และการเปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินชีวิต (Lifestyle) 8 ข้อ โดยข้อคำถาม ทุกข้อถูกออกแบบให้เป็นข้อคำถามแบบพหุมิติภายในข้อคำถาม (Multidimensional Within-item) คือ ใน 1 ข้อคำถามจะสามารถวัดได้ทั้ง 2 มิติ คือ มิติทางด้านการเปรียบเทียบทางสังคม และมิติทางด้านของการเหนือกว่าและด้อยกว่า

4. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยนำแบบวัดการเปรียบเทียบทางสังคมที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกทางครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์และมีความเชี่ยวชาญในด้านการวิจัยและวัดผลทางการศึกษา จำนวน 4 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความครอบคลุม และความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและนิยามเชิงปฏิบัติการของพฤติกรรมที่ต้องการวัด กำหนดการประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ โดยผลการตรวจสอบพบว่าข้อคำถามแต่ละรายการมีค่า I-CVI อยู่ระหว่าง .75 – 1 และมีค่า S-CVI (Content Validity Index for Scale) คือ .95

5. จากนั้นนำแบบสอบถามไปใช้ (Tryout) กับนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงแต่ไม่ใช่ตัวอย่างวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความเที่ยงแบบสอดคล้องภายใน โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์โอเมกา (Omega's coefficient) โดยค่าสัมประสิทธิ์โอเมกาขององค์ประกอบการเปรียบเทียบความสามารถ (Ability) เท่ากับ .86 การเปรียบเทียบรูปร่างหน้าตา (Body image) เท่ากับ .93 การเปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินชีวิต (Lifestyle) เท่ากับ .91 การเปรียบเทียบตนเองกับผู้ที่เหนือกว่า (Upward) เท่ากับ 88 การเปรียบเทียบตนเองกับผู้ที่ด้อยกว่า (Downward) เท่ากับ .93 และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างวิจัย จำนวน 220 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดการเปรียบเทียบทางสังคมด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

การเก็บรวมรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการขอความร่วมมือจากสถานศึกษาให้นักเรียนทำแบบสอบถามตามความสมัครใจและตามจำนวนที่กำหนดไว้โดยไม่มีการระบุชื่อของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอบแบบสอบถามโดยส่งแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ โดยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ Google Form ในการสร้าง และรวบรวมแบบสอบถาม ได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมด จำนวน 198 ฉบับ จากนั้นจึงตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index) เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาระหว่างข้อคำถามและนิยามเชิงปฏิบัติการของคุณลักษณะการเปรียบเทียบทางสังคม ดังนี้

การเปรียบเทียบความสามารถ (Ability) หมายถึง กระบวนการทางความคิดที่นักเรียนประเมินความสามารถของตนเองแล้วเปรียบเทียบกับผู้อื่นหรือเพื่อนในชั้นเรียน พยายามประเมินว่าตนเองสามารถทำได้ดีกว่าหรือเก่งกว่าเมื่อเทียบกับผู้อื่น และมุ่งเน้นไปที่การแข่งขัน

การเปรียบเทียบรูปร่างหน้าตา (Body Image) หมายถึง กระบวนการทางความคิดที่นักเรียนประเมินตนเองโดยเปรียบเทียบกับผู้อื่น ที่มักเกิดขึ้นเมื่อพิจารณาคุณลักษณะรูปลักษณ์ภายนอก ทำให้เกิดความรู้สึก ความคิด การรับรู้ต่อภาพลักษณ์เหล่านั้น ซึ่งส่งผลต่อความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจต่อรูปลักษณ์ของตนเอง

การเปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินชีวิต (Lifestyle) หมายถึง กระบวนการทางความคิดที่นักเรียนระดับมัธยมศึกษานำรูปแบบการใช้ชีวิตของตนเองไปเปรียบเทียบกับผู้อื่น โดยมุ่งเปรียบเทียบกับพฤติกรรมการแสดงออกหรือกิจวัตรประจำวัน รสนิยมการแสดงออกที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะบุคคล เช่น การรับประทานอาหาร การฟังเพลง หรือการแต่งตัว

2. การวิเคราะห์ความเที่ยงแบบสอดคล้องภายใน (Internal Consistency Reliability) โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์โอเมกา (Omega coefficient) กำหนดเกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .50 ขึ้นไป

3. การวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของโมเดลการวัดการเปรียบเทียบทางสังคม โดยพิจารณาจากค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square) และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of fit index)

ผลการวิจัย (Results)

ตอนที่ 1 เครื่องมือวัดการเปรียบเทียบทางสังคมของนักเรียน

แบบวัดการเปรียบเทียบทางสังคมของนักเรียนประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ เป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับแบบพหุมิติภายในข้อคำถาม (5-point Multidimensional Within-item rating scale) โดยมีรายละเอียดดัง Table 1 แสดงข้อคำถามแบบวัดการเปรียบเทียบทางสังคมจำแนกตามมิติการวัด

Table 1

Shows the social comparison scale questions classified by measurement dimension
แสดงข้อคำถามแบบวัดการเปรียบเทียบทางสังคมจำแนกตามมิติการวัด

ข้อ	ข้อคำถาม	มิติการวัด	
		องค์ประกอบของการเปรียบเทียบทางสังคม	ทิศทางของการเปรียบเทียบทางสังคม
1.	ฉันเปรียบเทียบคะแนนสอบกับเพื่อนที่ได้คะแนนสอบมากกว่าฉัน	ความสามารถ (Ability)	Upward
2.	ฉันเปรียบเทียบคะแนนสอบกับเพื่อนที่ได้คะแนนสอบน้อยกว่าฉัน		Downward
3.	ฉันเปรียบเทียบชิ้นงานของตนเองกับเพื่อนที่เก่งกว่า เมื่ออยากรู้ว่าชิ้นงานของฉันดีแค่ไหน		Upward
4.	ฉันเปรียบเทียบชิ้นงานของตนเองกับเพื่อนที่เก่งน้อยกว่า เมื่ออยากรู้ว่าชิ้นงานของฉันดีแค่ไหน		Downward
5.	ฉันเทียบตนเองกับเพื่อนที่มักจะได้คะแนนสอบมากกว่าหรือเก่งกว่า เมื่อต้องการพัฒนา/ปรับปรุงตนเอง		Upward

ข้อ	ข้อคำถาม	มิติการวัด	
		องค์ประกอบของการเปรียบเทียบทางสังคม	**ทิศทางของการเปรียบเทียบทางสังคม**
6.	ฉันเทียบตนเองกับเพื่อนที่มักจะได้คะแนนสอบน้อยกว่าหรือเก่งน้อยกว่า เมื่อต้องการพัฒนา/ปรับปรุงตนเอง		Downward
7.	ฉันเปรียบเทียบรูปร่างของตนเองกับเพื่อนที่มีรูปร่างดีกว่าฉัน	รูปร่างหน้าตา (Body image)	Upward
8.	ฉันเปรียบเทียบรูปร่างตนเองกับแพื่อนที่มีรูปร่างแย่กว่าฉัน		Downward
9.	ความรู้สึกของฉันเปลี่ยนไป เมื่อได้เปรียบเทียบหน้าตาตนเองกับเพื่อนที่หน้าตาดีกว่า		Upward
10.	ความรู้สึกของฉันเปลี่ยนไป เมื่อได้เปรียบเทียบหน้าตาตนเองกับเพื่อนที่หน้าตาแย่กว่า		Downward
11.	ฉันชอบที่ได้เปรียบเทียบตนเองกับเพื่อนที่มีรูปลักษณ์ดีกว่า		Upward
12.	ฉันชอบที่ได้เปรียบเทียบตนเองกับเพื่อนที่มีรูปลักษณ์แย่กว่า		Downward
13.	ฉันเปรียบเทียบการใช้ชีวิตของตนเองกับเพื่อนที่มีฐานะทางการเงินดีกว่า	รูปแบบการดำเนินชีวิต (Lifestyle)	Upward
14.	ฉันเปรียบเทียบการใช้ชีวิตของตนเองกับเพื่อนที่มีฐานะทางการเงินด้อยกว่า		Downward
15.	ฉันอยากรู้ว่าเพื่อนที่มีการใช้ชีวิตและฐานะทางสังคมที่ดีกว่าฉัน ฟังเพลงอะไร		Upward
16.	ฉันอยากรู้ว่าเพื่อนที่มีการใช้ชีวิตและฐานะทางสังคมที่ด้อยกว่าฉัน ฟังเพลงอะไร		Downward
17.	ฉันใช้เวลาอย่างมากกับการอ่านหรือดูโซเชียลมีเดียของเพื่อน ที่แต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่ดูราคาแพงกว่าที่ฉันใส่		Upward
18.	ฉันใช้เวลาอย่างมากกับการอ่านหรือดูโซเชียลมีเดียของเพื่อน ที่แต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่ดูราคาถูกกว่าที่ฉันใส่		Downward
19.	ฉันใช้เวลาอย่างมากกับการอ่านหรือดูโซเชียลมีเดียของเพื่อน ที่ชอบกินอาหารที่ดูราคาแพงกว่าที่ฉันกิน		Upward
20.	ฉันใช้เวลาอย่างมากกับการอ่านหรือดูโซเชียลมีเดียของเพื่อน ที่ชอบกินอาหารที่ดูราคาถูกกว่าที่ฉันกิน		Downward

ตอนที่ 2 ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัดการเปรียบเทียบทางสังคม

1. ผลการตรวจสอบการวิเคราะห์ดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index) พบว่า ข้อคำถามแต่ละข้อมีค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index for Item; I-CVI) อยู่ระหว่าง .78–1 ซึ่งถือว่าแต่ละข้อคำถามมีความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในระดับที่ดี (Polit et al., 2007) และมีค่า S-CVI (Content Validity Index for Scale) เท่ากับ .95 ซึ่งถือว่าเครื่องมือวัดทั้งฉบับมีความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในระดับดี (Polit et al., 2007) ทั้งค่า I-CVI และ S-CVI บ่งชี้ว่า ข้อคำถามในเครื่องมือวัดฉบับนี้มีความสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัดในระดับสูง คือ สามารถวัดสิ่งที่ต้องการวัดได้อย่างแม่นยำและตรงตามวัตถุประสงค์

2. ผลการตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) พบว่า แบบวัดมีค่าความเที่ยงรายองค์ประกอบจากผลการทดลองใช้อยู่ระหว่าง .85-.94 และค่าความเที่ยงทั้งฉบับ .95 เมื่อนำแบบวัดไปเก็บข้อมูลจริงกับตัวอย่าง จำนวน 187 คน พบว่า แบบวัดมีค่าความเที่ยงรายองค์ประกอบอยู่ ระหว่าง .76–.86 และค่าความเที่ยงทั้งฉบับ .91 รายละเอียดดัง Table 2 ผลการตรวจสอบความเที่ยงรายองค์ประกอบ

Table 2

Results of component validation

ผลการตรวจสอบความเที่ยงรายองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	จำนวนข้อคำถาม	ทดลองใช้ (N=30) แยกตามองค์ประกอบ	เก็บข้อมูลจริง (N=187) แยกตามองค์ประกอบ
การเปรียบเทียบความสามารถ (Ability)	6	.85	.76
การเปรียบเทียบรูปร่างหน้าตา (Body image)	6	.93	.86
การเปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินชีวิต (Lifestyle)	8	.90	.86
การเปรียบเทียบตนเองกับผู้ที่เหนือกว่า (Upward)	10	.88	.85
การเปรียบเทียบตนเองกับผู้ที่ด้อยกว่า (Downward)	10	.94	.86

*ความเที่ยงทั้งฉบับสำหรับกลุ่มทดลองใช้ (N=30) .95

**ความเที่ยงทั้งฉบับจากข้อมูลที่เก็บจริง (N=187) .91

3. ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity)

การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยแบ่งการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดการเปรียบเทียบทางสังคมออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) การตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดโดยจำแนกตามองค์ประกอบของการเปรียบเทียบทางสังคม 2) การตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดโดยจำแนกตามทิศทางของการเปรียบเทียบทางสังคม และ 3) การตรวจสอบความตรงโมเดลการวัดการเปรียบเทียบทางสังคมรวมทั้ง 2 มิติ ผลการตรวจสอบ 1) ความตรงของโมเดลการวัดโดยจำแนกตามองค์ประกอบของการเปรียบเทียบทางสังคม พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square) ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (χ^2 (4, *N*=198) = 6.72, *p* = .15 และ 2) ความตรงของโมเดลการวัดโดยจำแนกตามทิศทางของการเปรียบเทียบทางสังคม พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square) ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (χ^2 (6, *N*=198) = 6.51, *p* = .37) โดยทั้งสองโมเดลมีค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of fit index) อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม โดยค่าดัชนี CFI และ TLI เข้าใกล้ 1 ค่าดัชนี SRMR และ RMSEA เข้าใกล้ 0 ทั้งนี้ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้ทุกตัวมีค่าเป็นบวกและมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งมีรายละเอียดดัง Table 3

Figure 2

Measurement model classified by social comparison components

โมเดลการวัดโดยจำแนกตามองค์ประกอบการเปรียบเทียบทางสังคม

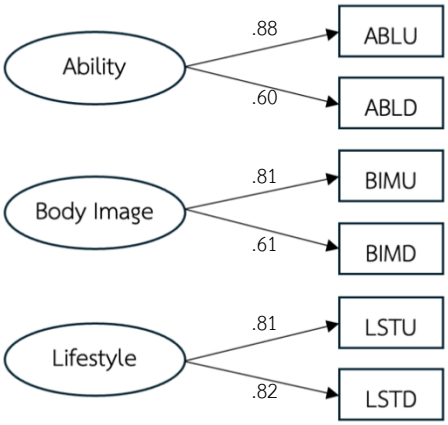

Figure 3

Measurement model classified by social comparison direction

โมเดลการวัดโดยจำแนกตามทิศทางการเปรียบเทียบทางสังคม

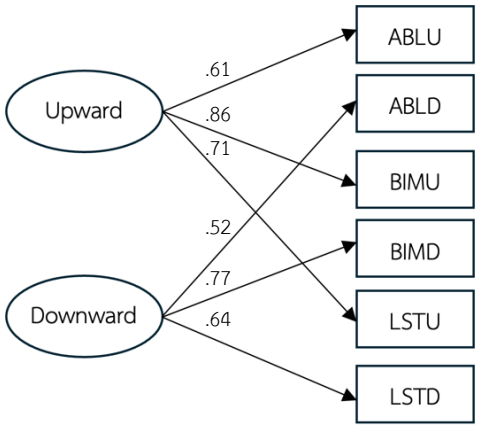

ผลการตรวจสอบ 3) ความตรงของโมเดลการวัดการเปรียบเทียบทางสังคมในภาพรวมมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square) ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (χ^2 (126, N=198) = 140, p = .14) และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of fit index) อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม โดยค่าดัชนี CFI และ TLI เข้าใกล้ 1 ค่าดัชนี SRMR และ RMSEA เข้าใกล้ 0 ทั้งนี้ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้ทุกตัวมีค่าเป็นบวกและมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง .42 ถึง .97 ซึ่งมีรายละเอียดดัง Table 3

Figure 4

Measurement Model Social comparison measurement model including 2 dimensions

โมเดลการวัดโมเดลการวัดการเปรียบเทียบทางสังคมรวมทั้ง 2 มิติ

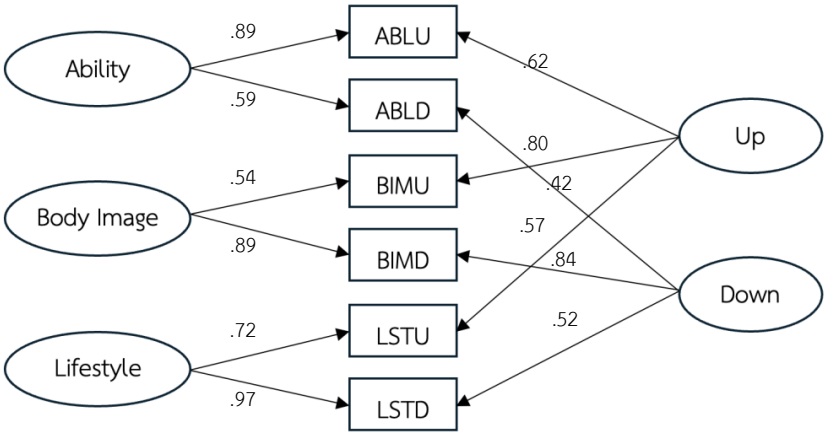

Table 3

Structural validity test results

ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง

ตัวบ่งชี้	Factor loading				
	องค์ประกอบของการเปรียบเทียบทางสังคม			ทิศทางการเปรียบเทียบทางสังคม	
	Ability	Body image	Lifestyle	Upward	Downward
ABL	**.89** (.88)			**.62** (.61)	
ABL	**.59** (.60)				**.42** (.52)
BIM		**.54** (.81)		**.80** (.86)	
BIM		**.89** (.61)			**.84** (.77)
LST			**.72** (.81)	**.57** (.71)	
LST			**.97** (.82)		**.52** (.64)
ดัชนีความสอดคล้องของโมเดลการวัดโดยจำแนกตามองค์ประกอบของการเปรียบเทียบทางสังคม χ^2 (4, *N*=198) = 6.72, *p* = .15, *CFI* = .99, *TLI* = .97, *SRMR* = .02, *RMSEA* = .05				ดัชนีความสอดคล้องของโมเดลการวัดโดยจำแนกตามทิศทางการเปรียบเทียบทางสังคม χ^2 (6, *N*=198) = 6.51, *p* = .37, *CFI* = .99, *TLI* = .99, *SRMR* = .01, *RMSEA* = .02	
ดัชนีความสอดคล้องของโมเดลการวัดภาพรวม χ^2 (124, *N*=198) = 140, *p* = .14, *CFI* = .99, *TLI* = .99, *SRMR* = .04, *RMSEA* = .03					

หมายเหตุ

1. องค์ประกอบ: Ability = การเปรียบเทียบความสามารถ, Body image = การเปรียบเทียบรูปร่างหน้าตา, Lifestyle = การเปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินชีวิต, ABLU = การเปรียบเทียบความสามารถกับผู้ที่เหนือกว่า, ABLD = การเปรียบเทียบความสามารถกับผู้ที่ด้อยกว่า, BIMU = การเปรียบเทียบรูปร่างหน้าตากับผู้ที่เหนือกว่า, BIMD = การเปรียบเทียบรูปร่างหน้าตากับผู้ที่ด้อยกว่า, LSTU = การเปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินชีวิตกับผู้ที่เหนือกว่า, LSTD = การเปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินชีวิตกับผู้ที่ด้อยกว่า

2. ตัวทึบ คือ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของการวิเคราะห์โมเดลการวัดในภาพรวม (ทั้ง 2 มิติ) และตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของการวิเคราะห์โมเดลการวัดโดยแยกตามมิติ (1 มิติ) ได้แก่ มิติองค์ประกอบการเปรียบเทียบทางสังคม และมิติทิศทางการเปรียบเทียบทางสังคม

สรุปและอภิปรายผล (Discussions)

การพัฒนาเครื่องมือวัดการเปรียบเทียบทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษางานวิจัยนี้ พบว่า การพิจารณาทั้งในมิติขององค์ประกอบของการเปรียบเทียบทางสังคม และมิติของทิศทางของการเปรียบเทียบทางสังคม มีความสำคัญต่อการสะท้อนพฤติกรรมการเปรียบเทียบของนักเรียนในโรงเรียน เนื่องจากพฤติกรรมการเปรียบเทียบของนักเรียนไม่มีเกณฑ์มาตรฐานที่ชัดเจน แต่ขึ้นอยู่กับบริบทหรือประสบการณ์ส่วนบุคคล (Festinger, 1954) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดที่ได้จากการวิจัยนี้ พบว่า องค์ประกอบของการเปรียบเทียบในแต่ละด้านมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบย่อยที่ค่อนข้างแตกต่างกัน โดยเฉพาะด้านการเปรียบเทียบความสามารถมีค่าน้ำหนักของ Upward สูง (Upward = .89, Downward = .59) เนื่องจากข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบความสามารถในมิติ Upward อาจจะชัดเจนและมีความสอดคล้องกับประสบการณ์ของนักเรียนมากกว่า Downward สอดคล้องกับงานวิจัยของ König (2025) ที่ระบุว่า การเปรียบเทียบเชิงบวก (Upward) ในด้าน

ความสามารถสามารถกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองได้ และในขณะเดียวกันข้อคำถามที่เกี่ยวกับการเปรียบเทียบรูปร่างหน้าตา และการเปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินชีวิต กลับมีค่าน้ำหนัก Downward สูงกว่า Upward อาจจะสะท้อนว่าในมิติ Downward อาจจะชัดเจนและมีความสอดคล้องกับประสบการณ์ของนักเรียนมากกว่า Upward สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Yasuda and Goegan (2025) ให้การสนับสนุนแนวคิดนี้ โดยชี้ว่า การเปรียบเทียบแบบ Downward อาจทำให้บุคคลรู้สึกพึงพอใจในตนเองมากขึ้นในสถานการณ์ที่ตนมีความรู้สึกไม่มั่นคง นอกจากนี้ การเปรียบเทียบเชิงบวกมักจะมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเอง แต่ในขณะเดียวกันการเปรียบเทียบเชิงลบอาจจะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจและลดความกดดันของตนเอง ซึ่งการเปรียบเทียบรูปร่างหน้าตาและการเปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินชีวิต แสดงค่าน้ำหนักเชิงลบที่สูงกว่า อา จจะสะท้อนว่า นักเรียนอาจจะรู้สึกพอใจหรือมั่นใจมากขึ้นเมื่อเห็นว่าตนเองดีกว่าผู้อื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Do and Do (2025) ที่ระบุว่า คนที่มี Growth Mindset มีแนวโน้มใช้ Upward คือ การเปรียบเทียบกับผู้เรียนเก่งกว่าโดยมองเป็นแรงบันดาลใจ และมีข้อน่าสังเกตจากการเปรียบเทียบระหว่างการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดซึ่งแยกตามมิติขององค์ประกอบ (1 มิติ) กับการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดซึ่งรวมทั้ง 2 มิติ ว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ได้จากการเปรียบเทียบในบางองค์ประกอบไม่สอดคล้องกัน เช่น องค์ประกอบการเปรียบเทียบรูปร่างหน้าตามีค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากการพิจารณาแยกมิติ Upward = .81, Downward = .61 แต่จากการพิจารณารวม 2 มิติ องค์ประกอบการเปรียบเทียบรูปร่างหน้าตามีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ Upward = .54, Downward = .89 ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การสร้างแบบวัดการเปรียบเทียบทางสังคมโดยใช้ Multidimensional Within-item (โมเดลการวัดการเปรียบเทียบทางสังคมรวมทั้ง 2 มิติ) ให้สารสนเทศที่แตกต่างจากการใช้แบบวัดที่วัดในมิติใดมิติหนึ่งมิติเดียว (โมเดลการวัดการเปรียบเทียบทางสังคมแยกเป็นมิติ ๆ) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Petrescu (2024) ที่ระบุว่า การออกแบบข้อคำถามโดยรวมมิติในรูปแบบ Multidimensional Within-item สามารถช่วยลดอคติในการตอบของผู้เรียน และลดภาระการตอบในแบบสอบถาม นอกจากนี้แบบวัดการเปรียบเทียบทางสังคมที่เป็น Multidimensional Within-item ยังมีข้อดีในการช่วยลดจำนวนข้อคำถามในแบบวัดลง จากตารางที่ 2 จะเห็นว่า หากไม่มีการรวม 2 มิติ ใน 1 ข้อคำถาม ข้อคำถามทั้งหมดจะมีจำนวนทั้งหมด 40 ข้อ แต่หากมีการรวมมิติจะทำให้มีข้อคำถามลงลงครึ่งหนึ่งเหลือจำนวน 20 ข้อ ซึ่งมีส่วนช่วยตัวอย่างมีภาระในการตอบของลดลง เมื่อภาระในการตอบลดลงย่อมส่งผลถึงความตรงและความเที่ยงในการวัดที่เพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 แบบวัดการเปรียบเทียบทางสังคมที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินพฤติกรรมการเปรียบเทียบของนักเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความภาคภูมิใจในตนเอง แรงจูงใจ และพฤติกรรมทางสังคมในโรงเรียน ครูแนะแนวและนักจิตวิทยาโรงเรียนสามารถใช้ข้อมูลจากการวัดเพื่อออกแบบกิจกรรมหรือให้คำปรึกษาที่เหมาะสมกับนักเรียน

1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนมีแนวโน้มเปรียบเทียบในลักษณะ Upward มากขึ้นในมิติด้านความสามารถ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้จากแบบอย่างที่ดี และเน้นการมองเห็นโอกาสในการพัฒนาตนเอง อาจช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจในเชิงบวก ขณะเดียวกันควรมีการดูแลเพื่อไม่ให้เกิดการเปรียบเทียบที่นำไปสู่ความรู้สึกด้อยค่า

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทดสอบแบบวัดกับกลุ่มนักเรียนที่มีความหลากหลายด้านภูมิศาสตร์ เพศ หรือระดับการศึกษา เช่น นักเรียนในเขตเมืองและชนบท หรือในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและปลาย เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบพฤติกรรมการเปรียบเทียบทางสังคมในกลุ่มต่างๆ

2.2 ควรมีการสำรวจและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปรียบเทียบทางสังคมกับตัวแปรอื่น ๆ เช่น การสนับสนุนทางสังคม และการติดโซเชียลเน็ตเวิร์ก และเปรียบเทียบในลักษณะคนที่เหนือกว่ากับคนที่ด้อยกว่า ซึ่งผลการวิจัยน่าจะช่วยยืนยันแนวคิดทฤษฎีด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์จากการปฏิบัติจริง

กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgements)

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ขอขอบคุณตัวอย่างวิจัยที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม และขอบคุณเพื่อนครูในกรุงเทพมหานครทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือจนทำให้ได้ข้อมูลวิจัยที่เป็นประโยชน์ในครั้งนี้

References

Bonfanti, R. C., Melchiori, F., Teti, A., Albano, G., Raffard, S., Rodgers, R., & Lo Coco, G. (2025). The association between social comparison in social media, body image concerns and eating disorder symptoms: A systematic review and meta-analysis. *Body Image, 52*, 101841. DOI: 10.1016/j.bodyim.2024.101841

Choi, E., Du, R., Yew, Y. W., Long, V., Oon, H. H., Chandran, N. S., Phan, P., Chan, Y. H., & Valderas, J. M. (2024). Development and validation of the dermatology social comparison (DSC) scale. *International Journal of Dermatology*, *63*(10), 1433–1438. DOI: 10.1111/ijd.17146

Do, V. T. H., & Do, L. T. (2025). Downward social comparison in explaining pro-environmental attitude–sustainable consumption behavior gap. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics, 37*(1), 236–252. DOI: 10.1108/APJML-05-2024-0665

Dong, Y., & Zhu, Q. (2023). How downward social comparison motivates workers: A structural equation model on personality, social comparison orientation, motivation and performance. Proceedings of the 2023 10th International Conference on Industrial Engineering and Applications. DOI: 10.1145/3587889.3588201

Festinger, L. (1954). A theory of social comparison processes. *Human Relations, 7*(2), 117–140. DOI: 10.1177/ 001872675400700202

Haferkamp, N., & Krämer, N. C. (2011). Social comparison 2.0: Examining the effects of online profiles on social-networking sites. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking, 14*(5), 309–314. DOI: 10.1089 /cyber.2010.0120

Jiang, S., & Ngien, A. (2020). The effects of Instagram use, social comparison, and self-esteem on social anxiety: A survey study in Singapore. *Social media + Society, 6*(2), 1–10. DOI: 10.1177/2056305120912488

Jones, M. R., & Lee, K. (2020). Precipitation of hydrogen peroxide during winter storms and summer typhoons. *Science of The Total Environment, 733*, 139377. DOI: 10.1016/j.scitotenv.2020.139377

Kalogeraki, O., & Georgakakis, D. (2022). Friend or foe? CEO gender, political ideology, and gender-pay disparities in executive compensation. *Long Range Planning, 55*(3), 102-126. DOI: 10.1016/j.lrp.2021.102126

König, L. M., Kanning, M., Hauptmann, H., Feuchtner, T., & Arigo, D. (2025). Who is willing to play skill-adapted exergames? Influences of sociodemographic factors and social comparison processes. *Computers in Human Behavior, 165*, 108562. DOI: 10.1016/j.chb.2025.108562

Ling, Y., Gao, B., Jiang, B., Fu, C., & Zhang, J. (2023). Materialism and envy as mediators between upward social comparison on social network sites and online compulsive buying among college students. *Frontiers in Psychology, 14*. DOI: 10.3389/fpsyg.2023.1085344

Liu, Y., Scott, B., & Li, S. (2022). The consequences of downward social comparisons on social media following workplace ostracism. *Academy of Management Proceedings, 2022*. DOI: 10.5465/ambpp.2022.14655abstract

Matthews, M. J., & Kelemen, T. K. (2024). To compare is human: A review of social comparison theory in organizational settings. *Journal of Management, 51*(1), 212–248. DOI: 10.1177/01492063241266157

McComb, C. A., Vanman, E. J., & Tobin, S. J. (2023). A meta-analysis of the effects of social media exposure to upward comparison targets on self-evaluations and emotions. *Media Psychology, 26*(5), 612-635. DOI: 10.1080/15213269.2023.2180647

Meier, A., & Johnson, B. K. (2022). Social comparison and envy on social media: A critical review. *Current Opinion in Psychology, 45*, 101302. DOI: 10.1016/j.copsyc.2022.101302

Morina, N., Meyer, T., McCarthy, P. A., Hoppen, T. H., & Schlechter, P. (2024). Evaluation of the Scales for Social Comparison of Appearance and Social Comparison of Well-Being. *Journal of Personality Assessment,* 106(5), 625–637. DOI: 10.1080/00223891.2023.2298887

Mubashir, A. S., & Batool, S. S. (2019). Development and validation of social comparison scale for women with infertility in pakistan. *Khyber Medical University Journal*, *11*(3), 129–39. DOI: 10.35845/kmuj.2019.18467

Mude, G., & Undale, S. (2024). Social media usage: A comparison between Generation Y and Generation Z in India. International *Journal of E-Business Research, 19*(1). DOI: 10.4018/IJEBR.317889

Muller, D., & Butera, F. (2007). The focusing effect of self-evaluation threat in coaction and social comparison. *Journal of Personality and Social Psychology, 93*(2), 194–211. DOI: 10.1037/0022-3514.93.2.194

Myers, T. A., Ridolfi, D. R., Crowther, J. H., & Ciesla, J. A. (2012). The impact of appearance-focused social comparisons on body image disturbance in the naturalistic environment: the roles of thin-ideal internalization and feminist beliefs. *Body Image, 9(3),* 342–351. DOI: 10.1016/j.bodyim.2012.03.005.

Noon, E. J., & Meier, A. (2019). Inspired by friends: Adolescents' network homophily moderates the relationship between social comparison, envy, and inspiration on Instagram. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking, 22*(12), 787-793. DOI: 10.1089/cyber.2019.0412

Petrescu, M., Siqueira, J. R., Dobre, C., Ben Mrad, S., Ciuta, A.-M., & Kara, A. (2024). Social comparison and self-determination in luxury consumption motivations. *Psychology & Marketing, 42*(2), 292–310. DOI: 10.1002/mar.22126

Polit, D. F., Beck, C. T., & Owen, S. V. (2007). Is the CVI an acceptable indicator of content validity? Appraisal and recommendations. *Research in Nursing & Health, 30*(4), 459–467. DOI: 10.1002/nur.20199

Preacher, K. J., & Coffman, D. L. (2006). Computing power and minimum sample size for RMSEA. Retrieved fromhttp://quantpsy.org/

Qian, C., Liu, Y., Takeuchi, R., & Wu, J. (2024). Stakeholder treatment disparity and employee whistleblowing: A multi-stakeholder, multidimensional framework of social comparison. *Strategic Management Journal, 46*(4), 898–928. DOI: 10.1002/smj.3680

Rajagopal. (2024). *"Wanna be like you": Comparing lifestyles to grow with latent desires.* In V. Jeseo & J. Allen (Eds.), *Welcome to the new normal: Life after the chaos. AMSAC 2023. Developments in marketing science: Proceedings of the Academy of Marketing Science* (pp. 77–86). Springer. DOI: 10.1007/978-3-031-49039-2_8

Rose, J. P., Edmonds, K. A., Gallinari, E., Herzog, N. K., & Kumar, M. (2023). Tendencies for comparing up and down: An examination of the directional subscales of the Iowa-Netherlands comparison orientation measure. *Journal of Personality Assessment, 106*(1), 127-143. DOI: 10.1080/00223891.2023.2186237

Schaefer, L. M., & Thompson, J. K. (2018). The development and validation of the Physical Appearance Comparison Scale–3 (PACS-3). *Psychological Assessment, 30*(10), 1330-1341.DOI: 10.1037/pas0000576

Schneider, S., & Schupp, J. (2011). The social comparison scale: Testing the validity, reliability, and applicability of the Iowa-Netherlands Comparison Orientation Measure (INCOM) on the German population *SOEPpaper, 360.* Available at SSRN: https://ssrn.com/abstract=1772742

Vogel, E. A., Rose, J. P., Roberts, L. R., & Eckles, K. (2014). Social comparison, social media, and self-esteem. *Psychology of Popular Media Culture, 3*(4), 206–222. DOI: 10.1037/ppm0000047

Waltré, E., Dietz, B., & van Knippenberg, D. (2023). Leadership shaping social comparison to improve performance: A field experiment. *The Leadership Quarterly, 34*(5), 101720.DOI: 10.1016/j.leaqua.2023.101720

Wang, H., Miao, P., Jia, H., & Lai, K. (2023). The dark side of upward social comparison for social media users: An investigation of fear of missing out and digital hoarding behavior. *Social Media + Society, 9*(1), 205630512211504. DOI: 10.1177/20563051221150420

Wheeler, L., & Miyake, K. (1992). Social comparison in everyday life. *Journal of Personality and Social Psychology, 62*(5), 760–773. DOI: 10.1037/0022-3514.62.5.760

Yang, C. C. (2016). Instagram use, loneliness, and social comparison orientation: Interact and browse on social media, but don't compare. Cyberpsychology, *Behavior, and Social Networking, 19*(12), 703-708. DOI: 10.1089/cyber.2016.0201

Yasuda, Y., & Goegan, L. D. (2025). The relation between mindset, social comparison, and academic engagement. *Social Psychology of Education, 28*. DOI: 10.1007/s11218-025-10018-8

Zhao, A. (2023). *AC: Comment on Egusphere-2023-2186*. Retrieved from DOI: 10.5194/egusphere-2023-2186-ac1